

ORDE VAN DIENST
LEIDSE BINNENSTADSGEMEENTE

Voorganger: ds. Klaas Hohwerda
Organist: Jonathan Kooman

Orgelspel voor de dienst: “Christ lag in Todesbanden” – G.A. Homilius (1714-1785)

Inleidend orgelspel (Du Friedefürst, Herr Jesu Christ – J.S. Bach) en ontsteken kaarsen

VOORBEREIDING

Begroeting door de ouderling van dienst

Samenzang (staande): LB 216

Woord ter voorbereiding

Moment van stilte

Bemoediging en drempelgebed:

Onze hulp in de naam van de Eeuwige

Gemeente: DIE HEMEL EN AARDE GEMAAKT HEEFT

...

Door Christus, onze Heer,

Gemeente: AMEN.

VEROOTMOEDIGING

Inleiding van de viering

Samenzang: LB 81: 1, 2, 4

Kyriegebed (gesproken intenties) + Lofzang: LB 299e

DIENST van het WOORD

Groet   De Heer zij met u.

Gemeente: OOK MET U ZIJ DE HEER.

Gebed bij de opening van de Schriften

De kinderen gaan naar nevendienst

Schriftlezing: Genesis 8: 6-17

Samenzang: LB 111: 1, 5, 6

Schriftlezing: Johannes 20: 19-29

Samenzang: LB 644: 1, 2

Verkondiging

Samenzang (staande): LB 680: 1, 2, 3, 5

DIENST van GAVEN en GEBEDEN

Gebedsintenties

Gebed, afgesloten met gezamenlijk gebeden ‘Onze Vader’

Collecte, met mededelingen uit de gemeente

Samenzang (staande): LB 648

Zending en zegen (met gezongen Amen)

Orgelspel na de dienst: Fuga in C – D. Buxtehude (1637-1707)

Dat wij volstromen met levensadem

overweging bij Genesis 8,6-17 en Johannes 20,19-29
(Klaas Holwerda, Leidse Binnenstadsgemeente, 23 april 2017)

Wat is een mens zonder dat zuchtje wind door het lijf: de adem in en uit? Wanneer iemand de laatste adem uitgeblazen heeft, wanneer je bij een kist staat en het nog niet tot je wil doordringen, dan weet je dat dát het verschil maakt tussen een levenloos en verlaten lichaam en de mens aan wie je levende herinneringen bewaart. Ligt niet alles wat de mens wil met zijn of haar laatste adem stil? (Ps.146:2)

Wat een mens tot mens maakt is de adem van het leven. Even kostbaar als kwetsbaar. En buiten ons bereik. Er zonder is het over en uit. Maar het begin en het einde ervan liggen niet in onze hand.

Zo min als je weet waar de levensadem blijft als hij stil valt, zo min weet je waar hij vandaan komt als hij er is (Jh.3,8). Je kunt het je amper ontroerender voorstellen dan de Eeuwige als een pottenbakker met klei in de weer. Onder de toegewijde vingers krijgt een menselijke gestalte vorm. En dan buigt de Eeuwige zich voorover naar die figuur in klei, zet de mond aan de neusgaten ervan en blaast daarin de levensadem (Gn.2,7). Zo vertelt ons de tweede bladzijde van de bijbel.

En uitgerekend met dit bedrijf zien wij in het evangelie voor vanmorgen ook Jezus in de weer. Pasen en pinksteren vallen bij Johannes op één en dezelfde dag. Op de avond van pasen (Jh.20,19) maakt Jezus het gebaar van de pottenbakker van in den beginne. Blaast hij de leerlingen in (Jh.20,22). Zoals de Eeuwige blaast in de neusgaten van de zojuist uit de klei getrokken mens (Gn.2,7). Als om ons te herinneren aan wat het verschil maakt, wat een mens tot mens maakt, wat mij maakt tot wie ik ben: de geest, dat zuchtje wind door mijn lijf, de adem in en uit.

En het bewustzijn dat daarmee verbonden is. Alle vermogens waarmee een mens is uitgerust zolang die adem in en uit er is. De dingen een naam geven. Ze benoemen (Gn.2,19-20). Onderscheid maken tussen goed en kwaad (Gn.2,9). En zo een wereld van betekenis aan de chaos te onttrekken. Nadenken en naar jezelf kijken en jezelf corrigeren. Keuzen maken en verantwoordelijkheid nemen. Aanspreekbaar zijn en aansprakelijkheid dragen. Alles waarin de mens - dank zij de levensadem - voor een tijd een plaats van God is.

Jezus stelt ons opnieuw in het mens zijn. Het mens zijn dat hijzelf zo voluit waar gemaakt heeft. *Zoals de Vader mij gezondend heeft, zend ook ik jullie* (Jh.20,21). Wij leven niet voor later, voor een leven na dit leven. Wij leven hier en nu - zolang ons de levensadem is gegeven. En hier en nu liggen onze levensopgaven en onze verantwoordelijkheden.

Pasen is een bruggehoofd. Zoals Jezus model staat als plaats van God en - opgestaan - zijn levensinzet als een erfenis aan de twaalf vermaakt, zo gaat dat door. Ouders helpen hun kinderen de levensopgaven ter hand te nemen. Ouderen dragen hun inzet over aan een nieuwe generatie. Als het goed is tenminste. Want een mens kan ook beneden de menselijke maat en beneden de menselijke waardigheid leven. Dan raak je vervreemd van jezelf en van het menszijn, verdwaald in het leven. Dan laat je kansen liggen: mogelijkheden uit te groeien tot wie je bent als mens.

De vrienden van Jezus op de avond van pasen, en een week later weer - zij houden zich schuil, zegt het verhaal (Jh.20,19). Angstig weggedoken achter gesloten en gebarricadeerde deuren. En kennen wij zo niet allemaal onze angsten? Zowel persoonlijke angsten als maatschappelijke angsten. Levensopgaven die je maar liever ontloopt. De neiging je schuw terug te trekken.

Achter die gesloten deuren doen de vrienden van Jezus denken aan de opvarenden van de ark. De schilder Marc Chagall heeft als Jood de dreigende vernietiging aan den lijve ervaren. Hij laat ons op zijn schilderij over Noach met Noach door het venster van de ark van binnen naar buiten kijken. Precies zo zag hij als kind zijn vader en moeder half verscholen door het venster naar buiten kijken als buiten de pogrom woedde.

En in het begin van de roman *Het Braambos* van Willem Jan Otten veegt een kunstenaar driftig zijn pas geschilderde gekruisigde Jezus weg. Het beeld doet te veel pijn aan de ogen. Wie kan daar dag aan dag mee leven? Wat overblijft is een grijswit vlak waarop niets meer te zien is. Het venster op de werkelijkheid wordt gesloten, want die is niet te verdragen. Zo sluiten ook de vrienden van Jezus zich af voor de onverdragelijke werkelijkheid. En zijn ze niet herkenbaar: zulke momenten waarin angst zich schuift tussen ons en de buitenwereld?

Jezus komt door dichte deuren (Jh.20,19). Hij schuift het gordijn van de angst opzij. Gooit de luiken open. Drijft ons naar buiten. Laat een andere werkelijkheid oplichten waarin wij ons in deze soms zo angstaanjagende werkelijkheid vastgehouden en gedragen weten. Tegen de angst maakt Jezus het gebaar van de pottenbakker: blaast hij ons in, rust hij ons toe met de adem in en uit, stelt ons opnieuw in het mens zijn, zet hij ons met Noach en de vogels die hij uitlaat (Gn.8,6-12) op de uitkijk. *Licht, kind in mij, kijk uit mijn ogen of ergens al de wereld daagt waar mensen waardig leven mogen en elk zijn naam in vrede draagt* (Lb.601:2).

De luiken gaan van binnen uit open om onze eigen vogel Hoop uit te laten. Zo tot opstaan en nieuw mens zijn bewogen worden - daar hoort ook bij: de dingen benoemen (Gn.2,19-20), onderscheid maken tussen goed en kwaad (Gn.2,9). Of in de woorden van Jezus: een volmacht tot laten rusten en toerekenen van misslagen (Jh.20,23).

Heeft het niet te maken met wat mens zijn bevordert en wat mens zijn schaadt? Met herstel van vertrouwen zonder dat geslagen wonden en herinneringen die pijn doen weggestopt of ontkend worden? Zoals Jezus zelf de wonden in zijn handen en zijn zijde toont (Jh.20,20), de merken in zijn lichaam laat zien, de sporen van het geweld. Herstel van vertrouwen kan nooit zomaar afgedwongen worden. Vergeven is een recht van het slachtoffer. Geen plicht. Een dader kan er geen aanspraak op maken.

Eerst zal tenminste wat er aan kwaad geschied is, uitgesproken moeten zijn en onder ogen gezien. En waar het ontkend of goed gepraat of gebagatelliseerd wordt, er aan vastgehouden dat het gaat om kwaad, om dingen die de menselijke waardigheid aantasten en het samenleven van mensen kapot maken. Is dat niet toerekenen: benoemen wat verlies van levensadem oplevert?

Kan het verhaal daarom misschien niet zonder Thomas? Juist om die reikwijdte duidelijk te maken? En wordt het ons daarom vandaag, een week na Pasen, te lezen gegeven? Thomas: onze tweelingbroer, ons alter ego (Jh.20,24). Thomas die niet uit de voeten kan met een vrome vlucht uit de harde werkelijkheid waarin de gruwelijkheden Jezus aangedaan eenvoudig zijn uitgegumd. Thomas die zich geen betekenisvolle toekomst kan denken zonder dat door het leven geslagen littekens herkenbaar blijven.

Vrede voor jullie (Jh.20,19.21.26). Laat Jezus ons met die groet - tot driemaal toe - niet weten dat hij ons niet nadraagt dat wij hem in de steek lieten? En tegelijk ons wel nodig heeft om wat hij begon voort te zetten? Zoals de mens uit het verhaal van in den beginne niet zonder die andere mens genomen uit zijn zijde kan (Gn.2,21-22), zo kan de messias niet zonder de messiaanse gemeenschap uit zijn doorstoken zijde. Geduldig komt hij elke achtste dag weer langs om ons dat op het hart te binden.

Vrede voor jullie (Jh.20,19.21.26). Vrede is een medicijn tegen angst. En begint vrede in de wereld niet met vrede in mensen? Vrede met de ander vind je vanuit vrede met jezelf. Niet anders en niet eerder. En heeft vrede met jezelf niet alles te maken met verbinding maken? Verbinding met het ritme van je eigen adem - in en uit - die je als mens voor een tijd een plaats van God maakt? *Dat wij volstromen met levensadem - eindelijk geboren* (Lb.694).